Evaluatie aanpak Kind naar Gezonder Gewicht Zwolle

Stand van zaken: start t/m medio 2024

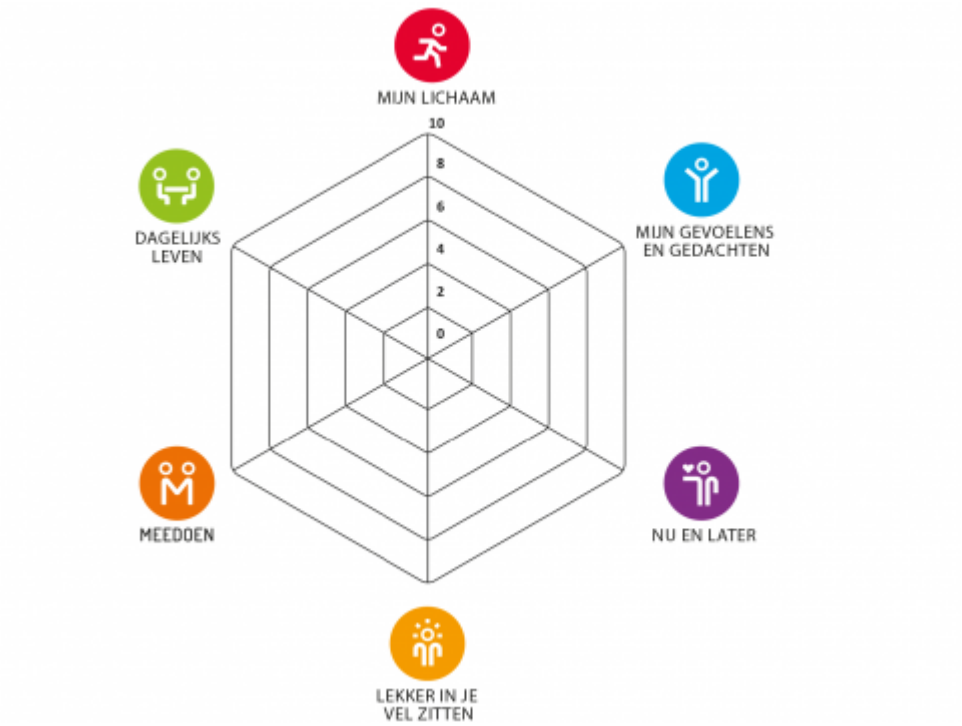
Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG) is een aanpak die valt in de categorie individuele gedragsgerichte preventie. De effecten van deze vorm van preventie zijn altijd lastig ‘hard’ te maken en hebben tijd nodig om zichtbaar te worden bij de ‘eind indicator’. Het is nodig om naast concrete effecten oog te hebben voor indirecte en kleinschalige vooruitgang op individueel procesniveau.

In Zwolle zijn de eerste twee jaar van de investeringsperiode van KnGG verstreken. In deze periode is gewerkt aan het opstarten van toestroom, het opbouwen van het netwerk en het positioneren van de aanpak. Dit zijn basisonderdelen die nodig zijn om te kunnen spreken van een aanpak. KnGG Zwolle is inmiddels een goed lopende en werkzame aanpak, die als voorbeeld dient voor nog startende gemeenten in de regio. We nemen u graag mee in de ervaringen en ontwikkelingen tot nu toe.

Introductie op resultaten

Ondanks dat de naam anders doet vermoeden is het gewicht(sverlies) bij het kind niet dé indicator van de aanpak. Wél is dit de eind indicator, dus hetgeen waar de aanpak uiteindelijk impact wil hebben. KnGG heeft als doel om gezinnen stappen te laten zetten op het gebied van een gezonde(re) leefstijl. Er is hierbij aandacht voor belemmeringen, die van toepassing zijn in álle leefgebieden. Onderdeel van de opleiding van centrale zorgverleners is dan ook het afnemen van een brede amnese waarin de kwaliteit van leven een belangrijke plek heeft.

In Zwolle is het model van positieve gezondheid (afbeelding 1.) toegevoegd aan de KnGG aanpak. KnGG sluit hiermee aan bij wat lokaal al bekend is bij zorg- en welzijnsprofessionals. De centrale zorgverleners zijn aanvullend geschoold om met dit model te kunnen werken. Het model biedt een middel om een breed gesprek te voeren en de bijbehorende (online) vragenlijsten dienen als meetinstrument. Op deze manier zijn gezondheidsvoordelen op alle leefgebieden in beeld.

Figuur 1. Model van positieve gezondheid.

In het plan van aanpak van KnGG Zwolle zijn verschillende indicatoren opgenomen. Hieronder staan de indicatoren genoemd met daarachter het kopje waar de informatie in dit document te vinden is.

- Tevredenheid over het programma - Ervaringen deelnemers 2024
- Bereik van het programma - Bereik gezinnen
- Werkend netwerk – Ontwikkelingen 2024/Netwerk
- Effectiviteit van het programma:
    - Hoeveel kinderen en gezinnen - Bereik gezinnen
    - Resultaat individueel procesniveau - Doorverwijzing naar aanbod
    - Op welke leefgebieden zijn stappen gezet - Doorverwijzing naar aanbod
    - Heeft de aanpak geholpen bij andere leefgebieden in het gezin? - Doorverwijzing naar aanbod
    - Veranderingen (over)gewicht *
      *n.v.t. na investeringsperiode. Dit is een lange termijn indicator. - Gewenste doorontwikkeling/ Uitbreiding monitoring.

Evaringen deelnemers 2024

In 2024 heeft KnGG Zwolle meegedaan aan een onderzoek van het RIVM en Labyrinth. Het gaat om een kwalitatief onderzoek, dat is gehouden onder de deelnemers van de aanpak. Het onderzoek is bij drie gemeenten in Nederland uitgevoerd. Het doel van het onderzoek was inzicht krijgen in de ervaringen van de deelnemers. Het onderzoek gaat dus om individuele ervaringen en niet om het functioneren van de aanpak in zijn geheel.

Het RIVM heeft voor deze evaluatie de ervaringen van vier gezinnen in Zwolle als voorproef gedeeld. De ervaringen van deze gezinnen zijn niet representatief voor alle deelnemende gezinnen in Zwolle, maar geven wel een indruk van de ervaring van enkele gezinnen met de lokale aanpak.

De vier geïnterviewde gezinnen ervaren het contact met de centrale zorgverlener en de geboden hulp als positief. De centrale zorgverlener kijkt naar de situatie van het gezin en verwijst soms door naar lokaal aanbod. Ouders vertellen dat de centrale zorgverlener ook zelf ondersteunt, door de kinderen bijvoorbeeld mee naar buiten te nemen, eetschema's aan te bieden of advies te geven bij met maken van afspraken binnen het gezin.

Kinderen vertellen dat de centrale zorgverlener goed luistert en op een aardige manier tegen hen praat. Kinderen zien of merken verandering sinds de start van het programma. Bijvoorbeeld dat ze buitenspelen, bewuster omgaan met eten en drinken of leren om te gaan met pesten. Sommige ouders ervaren meer bewustzijn rondom eten bijvoorbeeld de hoeveelheid en het type eten. Er zijn ook gezinnen die nog geen verandering ervaren. Zij geven aan de centrale zorgverleners nog niet vaak genoeg te hebben gezien.

Ondanks dat deze resultaten niet representatief zijn voor alle deelnemende gezinnen, vinden wij het als gemeente goed om terug te zien dat KnGG oogt te doen waarvoor het is bedoeld. Namelijk, vanuit een vertrouwensband samen met het gezin (kleine) stappen zetten en zo ruimte maken voor leefstijl.

Bereik gezinnen

Een belangrijke kanttekening bij het bereik gaat over de doelgroep. De KnGG begeleiding richt zich namelijk alleen op de groep inwoners die letterlijk en figuurlijk in beweging willen komen. Alleen gemotiveerde inwoners maken onderdeel uit van de doelgroep en het bereik. Er worden geen specifieke acties uitgezet om de 'lastige' groep inwoners te betrekken. Zo worden de uren inzet van centrale zorgverleners zo efficiënt mogelijk benut. In enkele gevallen komen de centrale zorgverleners er na een aantal kennismakingsgesprekken achter dat de motivatie soms onduidelijk is. De centrale zorgverleners maken samen een afweging of ze nog in contact blijven met een gezin of niet. Ook hier ligt de kracht van het verbinden van GGD JGZ met SWT. De verschillende achtergronden van de centrale zorgverleners maken dat er een brede afweging kan worden gemaakt of een gezin voldoende motivatie heeft voor deelname.

toelichting	maart'23 - sept'24	eind september 2024	eind september 2024	gemiddeld per gezin
wat	gezinnen/kinderen	gezinnen kinderen	totaal kinderen Incl. broers/zussen	uren inzet
aantal	33	14	38	10

Tabel 1. Bereik en ingezette uren begeleiding gemeten eind september 2024. 1,5 jaar na start eerste begeleidingstrajecten.

Van de totale 33 aangemelde gezinnen zijn de kinderen tussen de 2 en 17 jaar oud. Dat komt overeen met de doelgroep van 2 tot 18 jaar die is opgenomen in het plan van aanpak. De grootste groep kinderen is tussen de 8 en 12 jaar oud. KnGG bereikt evenveel meisjes als jongens.

Doorverwijzingen naar aanbod

De centrale zorgverleners hebben de tijd en ruimte om vanuit een vertrouwensband te kijken welke stappen passend zijn voor het gezin. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar welk aanbod nodig is, maar vooral welk aanbod past bij de wensen van de inwoners én of de timing hiervoor juist is. Een gezin kan bijvoorbeeld hoge ambities hebben, maar wanneer stress een grote rol speelt zijn kleine stappen soms de juiste keuze. Dit proces kost tijd, maar hierdoor kunnen de centrale zorgverleners goed ondersteunen.

Bij meer dan de helft van de gezinnen geven de centrale zorgverleners concrete leefstijladviezen, denk aan laagdrempelige mogelijkheden om meer te bewegen of het letten op portie grootte bij maaltijden. Naast de begeleiding, die centrale zorgverleners zelf bieden, wordt er lokaal aanbod ingezet. De centrale zorgverleners kennen hiervoor hun weg binnen de sociale kaart van Zwolle.

	Leefstijl en/of voedingsadvies	Opvoedadvies	Doorverwijzing naar diëtist	Doorverwijzing naar fysiotherapeut	Meer sporten of beginnen met sport
Aantal keer voorgekomen	19	3	3	1	6
inzet t.o.v. bereikte gezinnen	58%	9%	9%	3%	18%

Tabel 2. Aantal keren dat aanbod is ingezet door de centrale zorgverleners. Bij één gezin kan meer dan één aanbod vorm zijn ingezet.

Bij de inzet van aanbod ligt een belangrijke meerwaarde van de samenwerking tussen jeugdverpleegkundigen en medewerkers van het sociaal wijkteam in de rol als centrale zorgverleners. Ieder heeft een eigen netwerk aan contacten en denkt aan de inzet van ander aanbod, bijvoorbeeld de inzet van vrijwilligers. Keigezond Limburg heeft in 2024 een onderzoek gedaan naar waar de rol van centrale zorgverlener het beste kan worden belegd. Uit dit onderzoek kwam ook naar voren dat er een sterke meerwaarde is om GGD JGZ en SWT te laten samenwerken als centrale zorgverleners.

Financiële ontwikkelingen

In 2024 is er in opdracht van JOGG (landelijke KnGG organisatie) een Social Return on Investment-analyse uitgevoerd voor de KnGG aanpak. De conclusie van dit onderzoek

is dat iedere geïnvesteerde euro € 3,20 aan maatschappelijke winst oplevert. De grootste opbrengst is de toename in de kwaliteit van leven van het kind en gezin. Het onderzoek benoemt dat het een periode van vijf jaar kost voordat de economische investering zichtbaar is in de economische opbrengsten. Er wordt geïnvesteerd aan de kant van de gemeente, GGD en centrale zorgverleners. De kostenbesparing wordt zichtbaar in de jeugdzorg en bij de zorgverzekeraar. Ook gaan zorg en welzijn professionals door de aanpak efficiënter samenwerken.

Het Ministerie van VWS stuurt erop dat gemeenten en zorgverzekeraars samenwerken voor het vergoeden van de KnGG aanpak. Op het moment van schrijven is echter nog niet definitief bepaald hoe de financiële samenwerking eruit komt te zien. Hier worden op landelijk- en regionaal niveau gesprekken over gevoerd. Wél is bekend dat vanaf 1 januari 2024 de zorgverzekeringswet kosten bij een kind vanaf een matig verhoogd gewichtsgerelateerd gezondheidsrisico (GGR) dekt. Vanuit het basispakket kan dan de inzet van een centrale zorgverleners worden vergoed. De inzet van de centrale zorgverlener wordt alleen vergoed als een Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) onderdeel is van het plan van aanpak. Ook de uitvoering van een GLI wordt bekostigd vanuit de Zorgverzekeringswet. De randvoorwaarden en details van deze financiering zijn onderwerp van gesprek en daarom nog niet meegenomen het huidige kostenoverzicht.

	2022 t/m 2024	2025 + 2026	2027 en verder
Kosten per jaar	€70.000 - €80.000	€70.000	€70.000
Dekking uit	Brede SPUK GALA	Brede SPUK GALA	Onbekend

Tabel 3. Kosten en financiële dekking van KnGG op jaarbasis (excl. (co)financiering vanuit zorgverzekeraars).

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de gemaakte en verwachtte kosten van KnGG. De middelen worden besteed aan personele uren van de projectleider en centrale zorgverleners. Een klein deel wordt gebruikt voor het ontwikkelen en beschikbaar maken van communicatiemateriaal.

Ontwikkelingen 2024

Bezetting centrale zorgverleners

Initieel was het de planning om de uren van de centrale zorgverleners in 2023 uit te breiden. Dit was niet haalbaar, omdat de landelijke opleiding kwam te vervallen. Begin 2024 ging de opleiding wel door en zijn er twee nieuwe centrale zorgverleners. Het team van centrale zorgverleners bestond daarmee uit 4 personen, 3 jeugdverpleegkundigen en 1 medewerker van het SWT. In de zomer van 2024 is de medewerker van het SWT gestopt. In december 2024 start er een nieuwe centrale zorgverlener vanuit het sociaal wijkteam. Vanaf december 2024 is er in totaal 24 uur aan inzet van centrale zorgverleners, 16 uur vanuit GGD JGZ en 8 uur vanuit het SWT.

Aanmeldingen

De meeste aanmeldingen voor de aanpak komen van de kinderartsen uit Isala en jeugdverpleegkundigen en jeugdartsen van GGD JGZ. Anders dan in het eerste jaar zijn er in 2024 meerdere aanmeldingen vanuit het sociaal wijkteam gekomen. Af en toe worden gezinnen door andere professionals aangemeld, zoals diëtisten. Een enkele ouder weet de centrale zorgverleners op eigen initiatief te vinden via onze webpagina op SamenZwolle.

Netwerk

In het eerste jaar is een mooi basisnetwerk van enthousiaste en betrokken professionals ontstaan. In het tweede jaar is er geïnvesteerd om dit basisnetwerk te behouden en verder uit te breiden. Daarnaast is er aandacht besteed aan de positionering van KnGG in de gehele aanpak van gemeente Zwolle. Gemeente Zwolle heeft als streven om alle 'leefgebieden' van inwoners te willen bedienen. KnGG is een aanvullende aanpak op andere vormen van ondersteuning. Er wordt voorkomen dat dingen dubbel worden gedaan. Vanuit het basisnetwerk zijn de nodige extra verbindingen gelegd en afspraken gemaakt. Centrale zorgverleners sluiten bijvoorbeeld aan bij proeftuinsessies van het sociaal wijkteam. Ook zijn er werkafspraken tussen professionals gemaakt. Voorbeeld: een diëtistenpraktijk geeft aan cliënten mee dat een gesprek met een centrale zorgverlener onderdeel van het traject is. Hierdoor kan een centrale zorgverlener een brede anamnese afnemen en toetsen of begeleiding door een diëtist inderdaad het juiste startpunt voor de cliënt is. In het gehele netwerk is duidelijk waar KnGG voor is, welke casussen binnen de aanpak passen en waar juist andere vormen van ondersteuning van toepassing zijn.

Gewenste doorontwikkeling

Registratiesysteem

De centrale zorgverleners hebben behoefte aan een goed en ondersteunend digitaal registratiesysteem eventueel ondergebracht in bestaande systemen. Gebruik maken van het systeem van GGD JGZ ligt het meest voor de hand en wordt in andere gemeenten al toegepast. Bij GGD IJsselland wordt momenteel gekeken of er een nieuw registratie systeem voor JGZ moet komen. Deze ontwikkeling wordt lokaal afgewacht voordat KnGG hierbij kan aansluiten. Voorbereidend is er al contact met andere gemeenten, zodat we hun ervaringen kunnen meenemen bij de lokale mogelijkheden.

Uitbreiding monitoring

Komend jaar is het nodig om de monitoring van de aanpak strakker in te richten. Momenteel vindt monitoring plaats in Excel, maar door te gaan werken met een registratiesysteem kunnen indicatoren beter worden gevolgd. Daarnaast is het vormgeven van monitoring rondom gewichtsveranderingen nodig. Gewichtsgegevens zijn bij aanvang bekend vanuit GGD JGZ gegevens, maar kunnen in samenwerking met bevoegde professionals eventueel op andere momenten worden gemeten. Bijvoorbeeld

de centrale zorgverleners bezoeken buiten de standaards weegmomenten van GGD JGZ samen met het kind een kinderarts voor een weging. Er zijn aanvullende ketenafspraken in het netwerk nodig om hier eenduidigheid over te krijgen. De samenwerking met de zorgverzekeraar speelt hierin ook een rol, omdat de mate van overgewicht bepalend is voor het in aanmerking komen van vergoeding.

Bronnen

Wevers A. & Rutten N. Belegging_van_de_rol_van_CZV_Limburg_Poster.pdf (mcusercontent.com) (2024)

JOGG NL, KNGG NL & VitaValley. SROI - Kind naar Gezonder Gewicht — JOGG (2024)

Bijlagen

Wetenschappelijke onderbouwing netwerkaanpak Kind naar Gezonder Gewicht

Terugkoppeling Zwolle KnGG (voorproef RIVM)

Rapport onderzoek naar de belegging van de rol CZV (Keigezond Limburg)